

Sisällys

Kiitokset 8

Johdanto

Avantgarde yhteiskuntahistoriallisena, poliittisena ja taiteellisena
kysymyksenä 9

Irmeli Hautamäki, Laura Piippo ja Helena Sederholm

I Varhainen avantgarde Suomessa

Ellen Thesleff – nainen avantgardistina 43

Hanna-Reetta Schreck

Elmer Diktonius, mediat, materiaalisuus ja suomenruotsalaisen
modernismin pitkä, kuolemanjälkeinen elämä 61

Kristina Malmio

Gunnar Björling – Euroopan viimeinen dadaisti 88

Fredrik Hertzberg

Zeitgeist – menneisyys, nykyaika ja tulevaisuus Olavi Paavolaisen
tuotannossa 113

H. K. Riikonen

Venäläisen kirjallisuuden modernismi ja avantgarde 1920-luvun
Suomessa 138

Tommi Huttunen

II Kansainvälisyys ja kansallisuuskysymys Suomen taiteessa

Alkuperäisyyden kaipuu ja avantgarde

Piirteitä suomalaisesta taideajattelusta 1920- ja 1930-luvuilla 169

Timo Huusko

Alvar Aalto, avantgarde ja politiikka 192

Aleksi Lohtaja

Musiikin kansainvälinen avantgarde Suomessa 1949–1967 214

Tanja Tiekso

24 maalausta sekunnissa

Eino Ruutsalon taiteen uusi ulottuvuus 1960-luvun alussa 239

Marko Home

III 1960-luvun vaihtoehtotaide ja kulttuurinen murros Suomessa

Marimekko muodin edelläkävijänä

1960- ja 1970-lukujen unisex-muoti 261

Anna Parviainen

Sikamessias ja possuuntunut systeemi 282

Markku Valkonen

”Et mehän pidettiin vaan hauskaa.”

Kun nuorisoradikalismi kohtasi tekniikan Dipolin taidetapahtumassa maaliskuussa 1968 294

Riikka Haapalainen

”Enemmän kuin mikä outoa.”

Surrealismista ja kokeellisuudesta Kalevi Lappalaisen 1960-luvun tuotannossa 317

Juri Joensuu

Halpojen Huvien ja J. O. Mallanderin vaihtoehtoinen radikalismi
1970-luvulla 345
Sami Sjöberg

Erkki Kurenniemi ja avantgarde – 30 vuotta myöhemmin 371
Kalev Tiits

Aseeminen kirjoitus kirjallisuuden avantgardistisena
koettelijana 383
Riikka Ala-Hakula

Kokeellisuus, menetelmällisyys ja käsitteellisyys 2000-luvun
suomalaisessa kirjallisuudessa 406
Anna Helle ja Laura Piippo

Kirjoittajat 431
Abstract 435
Asiahakemisto 436
Henkilöhakemisto 440